

Soi laulu kansainvälinen

Nyt kun vietämme Suomen itsenäisyyden juhluvuotta, on hyvä muistaa joitakin olennaisia asioita kulttuurimme ominaisuuksista. Suomi on hieno maa, mutta kansainvälisissä kulttuuriyhteyksissä se on ollut enimmäkseen saamapuolella. Ajatellaanpa tangoa, rockia, oopperaa tai tiedettä. Näin on ristikkojenkin suhteen. Nekin ovat "vanha" anglosaksinen keksintö.

"Vanha" on lainausmerkeissä siksi, että ristikotkin ovat historiallisessa mielessä hyvin nuori ilmiö, joka pääsi kehittymään vasta sitten, kun lehdistöstä tuli laajojen kansanjoukkojen tiedonlähde 1900-luvun alkupuolella. Kaikenlaista sanoilla leikkimistähän meillä, kuten todennäköisesti jokaisessa maailman kulttuurissa, on esiintynyt siitä lähtien kun ihmiset oppivat puhumaan ja levittämään informaatiota.

Kuten tangosta tai rockista, ristikoista on Suomessa luotu hyvin omaleimainen kulttuurimuoto. Meillä on tyypillistä nimenomaan kuvaristikoiden levinneisyys. Maiden välisessä vertailussa tämä ei ole kovinkaan yleistä. Siksi voi olla mielenkiintoista laajentaa kokemuspiiriä ja tarkastella, minkälaisista sanatehtävistä muiden maiden ristikonharrastajat saavat jokapäiväisen tai -viikkoisen henkisen ravintonsa.

Tämän kirjoittaja ei tietenkään tunne maailman kaikkia maita ja niiden kieliä ja ristikkokulttuuria, sikäli kuin sellaista on olemas-

sa. Mutta jossakin paikoissa olen olluillut ja vaikka en olekaan kaikkien kielten supersiantuntija, niin matkojeni varrella olen huvikseni katsellut, minkälaisia sanatehtäviä niissä julkaistaan.

Eri maissa suositaan erityyppisiä sanatehtäviä. Tämä riippune kahdesta seikasta. Ensinnäkin tietyt jokaisen kielen rakenne sanelee sen, minkälaisia tehtäviä yleensä on mahdollista rakentaa. Tärkeä muuttuja tässä yhtälössä on konsonanttien ja vokaalien yleisyys ja vaihtelu, siis kuinka helposti kunkin kielen sanat on yleensä mahdollista saada risteämään niin, että yhdistelmästä syntyy jotakin järkevää. Latinalaisten aakkosten avulla tämä on useimmiten mahdollista. Koska en osaa vaikkapa hepreaa tai japania, niin en voi sanoa, minkälaisia sanatehtäviä muilla kirjaimistoilla voidaan saada aikaan, mutta olen lukenut, että kummallakin kielellä niitä harrastetaan jossakin muodossa.

Toinen merkittävä tekijä on se, että jokaisessa maassa ristikoihin on muodostunut omanlaisensa traditio. Ihmiset ovat tottuneet tietynlaisiin tehtäviin ja ovat usein haluttomia kokeilemaan mitään muuta. Kun jokin juttu lyö kerran läpi, sitä on vaikea myöhemmin muuttaa.

Muiden maiden kulttuureista voi kuitenkin myös oppia uusia ja mielenkiintoisia asioita. Siksi tässä juttusarjassa tullaan syksyn mittaan puhumaan muiden maiden ristikoista. Esimerkkinä tulevat olemaan USA, Englanti, Hollanti, Italia, Ranska ja Venäjä.

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetäkää ristikkoiheisiä kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/